

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 251/08-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Mgr. M. L., K., a P. F., K., zastúpených advokátkou JUDr. Ľ. V., K., ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 313/94), za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. M. L. a P. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 313/94) porušené bolo.

2. Mgr. M. L. a P. F. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie každému po 90 000 Sk [slovom deväťdesiat'tisíc slovenských korún (2 987,45 EUR)], ktoré im j e Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť Mgr. M. L. a P. F. trovy právneho zastúpenia v sume 10 924 Sk [slovom desaťtisícdeväťstodvadsaťštyri slovenských korún (362,61 EUR)] na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Ľ. V., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 251/08 z 28. augusta 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. M. L. a P. F. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 313/94).

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti poukázali na to, že konanie, ktoré začalo v roku 1994, nebolo dosiaľ právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovatelia v sťažnosti domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, súčasne žiadali, aby im ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie každému v sume po 100 000 Sk a náhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 117/2007 doručeným ústavnému súdu 23. októbra 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Žaloba bola na súd podaná dňa 17. 6. 1994. Výzvou zo dňa 13. 7. 2004 boli žalobcovia vyzvaní na úhradu súdneho poplatku za návrh. Súdny poplatok bol uhradený dňa 9. 8. 1994. Dňa 14. 8. 2000 bol nariadený termín pojednávania na deň 8. 11. 2000. Prípisom zo dňa 24. 8. 2000 bol požiadaný Okresný úrad Košice I o zaslanie listinných dôkazov. Dňa 17. 10. 2000 bol vytýčený termín pojednávania na deň 17. 1. 2001, pričom toto pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom rozhodnutia o procesnom návrhu žalobcov.

Súd uznesením zo dňa 31. 7. 2002 pripustil, aby do konania na strane žalovaného pristúpil ďalší účastník Mesto Košice. Prípisom zo dňa 22. 8. 2002 bol požiadaný Katastrálny úrad v Košiciach o zaslanie správy a tým istým dňom bol požiadaný notár JUDr. A. K. o zaslanie spisového materiálu týkajúceho sa veci samej. Prípisom zo dňa 27. 6. 2003 bol požiadaný Okresný úrad Košice I o zaslanie ďalších listinných dôkazov a podania správy týkajúcej sa dotknutých nehnuteľností. Referátom zo dňa 7. 8. 2003 nariadila konajúca sudkyňa termín pojednávania na deň 16. 10. 2003 a žiadosťami zo dňa 22. 9. 2003 bolo žiadané zistenie pobytu účastníka konania K. F. Na pojednávaní konanom dňa 16. 10. 2003 boli vypočutí prítomní účastníci, pričom toto pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania. Referátom zo dňa 6. 2. 2004 bol vytýčený termín pojednávania na deň 1. 4. 2004, pričom toto pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom predloženia listín, týkajúcich sa pasívnej legitímácie žalovaného v I. rade a doloženie ďalších listinných dôkazov.

Súd uznesením zo dňa 17. 6. 2004 pripustil do konania na strane žalovaných ďalšie účastníka a to T. K., s. r. o., K.

Súd uznesením zo dňa 11. 11. 2004 spojil viac vecí na spoločné konanie pre účely znaleckého dokazovania a nariadil znalecké dokazovanie vo veci samej, pričom dňa 22. 7. 2005 zmenil svoje uznesenie zo dňa 11. 11. 2004 a to tak, že ho doplnil o ďalšie údaje.

Prípisom zo dňa 23. 11. 2004 požiadal Katastrálny úrad v Košiciach na zaslanie správy k meritu veci.

Dňa 29. 12. 2005 bol súdu doručený znalecký posudok Ing. H.

Súd uznesením zo dňa 25. 5. 2006 nariadil ďalšie znalecké dokazovanie, pričom znalkyňa Ing. L. doručila súdu znalecký posudok 3. 10. 2006. Dňa 5. 4. 2007 konajúca

sudkyňa nariadila termín pojednávania na deň 3. 5. 2007, pričom toto pojednávanie bolo odročené na neurčito. Na pojednávaní dňa 3. 7. 2007 boli vypočutí ustanovení znalci, pričom pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vyjadrenia účastníkov konania k otázke kontrolného znaleckého posudku. Dňa 22. 11. 2007 bol doručený súdu doplnok k znaleckému posudku Ing. H. Pojednávanie zo dňa 25. 1. 2008 bolo odročené na deň 29. 2. 2008 za účelom doplnenia dokazovania. Pojednávanie zo dňa 29. 2. 2008 bolo odročené na neurčito za účelom rozhodnutia o vznesení námietky zaujatosti. Pojednávanie zo dňa 16. 5. 2008 bolo odročené na deň 3. 6. 2008.

Uznesením zo dňa 24. 8. 2008 bola priznaná odmena znalcovi Ing. H. a znalkyni Ing. L.

Dňa 24. 6. 2008 nariadila konajúca sudkyňa termín pojednávania na deň 14. 8. 2008, pričom upovedomením zo dňa 10. 7. 2008 bolo pojednávanie preročené na deň 11. 8. 2008. Pojednávanie zo dňa 11. 8. 2008 bolo odročené na deň 16. 10. 2008. Pojednávanie zo dňa 16. 10. 2008 bolo odročené z dôvodu neprítomnosti predvolaných znalcov.

Podľa nášho názoru ide po skutkovej a právnej stránke o zložitý spor, ktorý vyžaduje rozsiahle dokazovanie, pričom veľká časť dôkazov je odborného charakteru (početné znalecké posudky).

Ponechávame na úvahu Ústavného súdu Slovenskej republiky, aby zvážil príčiny prieťahov v tomto súdnom konaní, pričom aj zo strany konajúceho súdu došlo k značným časovým úsekom, kedy neboli vykonávané žiadne úkony, čo taktiež ovplyvnilo dĺžku tohto súdneho konania.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len

z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe, ktorou sa sťažovatelia (v procesnom postavení žalobcov) domáhali odstránenia neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenia vecného bremena. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na vstupovanie ďalších účastníkov do konania v súvislosti s právnym nástupníctvom po zomrelých žalobcoch možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú vecnú zložitost', na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 23. októbra 2008 aj predseda okresného súdu, však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu opísanou v ďalšej časti tohto nálezu. Preskúmané konanie nemožno podľa názoru ústavného súdu kvalifikovať ako zložité po právnej stránke, pretože výklad a používanie právnej úpravy vzťahujúcej sa na daný prípad sú stabilizované v judikatúre všeobecných súdov.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania. Sťažovatelia vstúpili do konania v dôsledku procesnoprávneho nástupníctva na základe univerzálnej sukcesie po pôvodných žalobcoch V. L. a M. T., ktorí medzičasom zomreli. Ústavný súd v súvislosti so zmenou účastníkov konania na základe univerzálnej sukcesie vychádza zo svojej judikatúry (napr. I. ÚS 197/05), podľa ktorej sťažovatelia môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priet'ahov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo. Ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť

osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľov pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v prevažnej časti konania v podstate nečinný. Nečinnosť súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 289/94 počas takmer celého jeho priebehu ako celok, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony súdu (nariadenie pojednávania po viac ako šiestich rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako desiatich rokoch atď.). Na uvedenom konštatovaní nič nemení ani fakt, že okresný súd od 11. novembra 2004, keď spojil napadnuté konanie s inými predmetom totožnými konaniami, začal vo veci priebežne realizovať procesné úkony, pretože napadnuté konanie nebolo dosiaľ právoplatne skončené ani po viac ako štrnástich rokoch od jeho začatia.

V tejto súvislosti ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre konštatoval, že je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné, aby právna neistota v napadnutom konaní nebola odstránená ani po uplynutí viac ako 14 rokov od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08).

Ústavný súd najmä so zreteľom na dlhodobú nečinnosť okresného súdu dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd síce vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ale neprikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 15 C 313/94) konal bez zbytočných prieťahov,

pretože už svojimi predchádzajúcimi nálezmi o uložení tejto povinnosti rozhodol (napr. II. ÚS 95/06, II. ÚS 96/06, II. ÚS 255/06).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume každý po 100 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'účinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'účinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'účinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 15 C 289/94, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy každému zo sťažovateľov po 90 000 Sk (2 987,45 EUR) za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. E. V. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky znížiť o 20 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2008 predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 190 Sk) u jedného sťažovateľa sumu 5 462 Sk a trovy právneho zastúpenia dvoch sťažovateľov boli priznané v celkovej sume 10 924 Sk (362,61 EUR).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. novembra 2008